

Цікавим наслідком запропонованого підходу до вивчення езотеричних ритуалів з точки зору природничих наук є те, що учасники ритуалу починають розуміти що насправді відбувається, чого потрібно прагнути та яким чином. Такий підхід дозволяє адептам, які проводять ритуальні дії, здійснювати їх більш ефективно, із розумінням. З другого боку, природні пояснення ритуальних дій та предметів дозволяє перекинути місток розуміння між науковим та езотеричним пізнанням природи.

1. *Феофил, єпископ Антиохийский*. Послания к Автолику. — М. Русская историко-филологическая школа «Слово», 2000;
2. *Д.Монро*. Тайны магии друидов. Потерянные книги Мерлина-М.: Рипол Классик, 2007, 528 с.;
3. *Ф. Блум, А. Лейзерсон, Л. Хофстедтер*. «Мозг, разум и поведение». М.: Мир, 1988.
4. Духовність і художньо-естетична культура. – Київ: Науково-дослідний інститут „Проблеми людини”, 1999. – Том 14. – С. 123-129.

Олександр Корицький

спеціаліст з прикладної лінгвістики, Львів

САКРАЛЬНІ ТЕКСТИ: ДОСЛІВНИЙ ПЕРЕКЛАД ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ІДЕЙ

Вже впродовж довгого часу переклад сакральних творів має тенденцію до огрубіння в загальному змісті. Ті, хто береться до перекладу глибоко езотеричних чи релігійних творів, є дуже часто або знавцями без навичок перекладу, або перекладачами без знання ідей. В обох випадках переклад, а в результаті і читач, потерпає від неправильного тлумачення інформації, поданої в оригіналі твору.

Таке явище спостерігається не лише при перекладі на українську мову світової сакральної творчості, але й в усьому світі.

Одним з таких явищ «інтерпретації» ідей є переклад так званої «тібетської книги мертвих», відомого тибетського буддійського джерела. Розглянемо цей приклад.

Тибетською мовою назва книги виглядає таким чином:

བརྟུན་མེད་ཀྱི་གསུང་རྒྱུ་ལོ་མཚན་ལྟར་

Зважаючи на те, що вперше книга була перекладена на англійську мову, при її транслітерації була використана система транслітерації Туррела Вайлі [1], відповідно до якої транслітерація була здійснена більше для американської мови, ніж для класичної англійської. Тому більшість пом'якшень чи «незручних» звуків була просто зігнорована, взявши за основу правильне транслітерування. Використання цієї системи призвело до того, що сама назва почала звучати як «бардо тходол» замість правильного (за його ж системою) «ба(п^ха)рдо(т^хо) тхо(т^хо)сг(к^х)рол» [2]. Складність полягає ще й в обмеженні мовленнєвого апарату англомовних людей до відтворення звуків.

Якщо використовувати міжнародний фонетичний алфавіт, то сама назва звучить як «p^hardo t^ho dʒol» [3] (укр. «п^хардо т^хо дьол»). Відповідно бачимо різницю в самій транслітерації назви.

Далі – більше. Надалі прийнявши, що книгу будемо називати «Пардо Тьо Дьол», вернемося до відповідного перекладу

Назва (чи «переклад») «Тібетська книга мертвих» є абсолютною вигадкою. Навіть у виданнях самої книги назва не завжди «розшифровується» або вказується. З точки зору перекладу, тібетською назва містить усього три слова, і в них жодним чином не згадує про Тібет, мертвих, чи книгу.

Ось варіант перекладу слів:

1. Пардо: проміжний стан; зазвичай стосується проміжку між смертю і повторним народженням [4].
2. Тьо: чути, слухати, розуміти.
3. Дьол: звільнений, відпущений, вивільнений; свобода, відпуск, відпускання, розсіяння, визволення; позбуватися складнощів.

Звідси вірний переклад звучить дійсно як «Звільнення шляхом слухання у проміжному стані». Абсолютно зрозуміло, що під час перекладу книги основну роль відігравали якісь інші речі, але не точність чи правильність перекладу.

Питання перекладу, транслітерації, транскрипції та калькування стоять не тільки при роботі з санскритськими, тібетськими, індуськими джерелами. Те саме можна спостерігати і при ідейних перекладах назв систем, шкіл, напрямків зі східних мов, зокрема, китайської, японської.

Достатньо відома назва японської школи бойового мистецтва «айкідо». Тут вже важко прослідкувати звідки взялася теза, що назва «айкідо» перекладається як «шлях гармонійного розвитку». Можливо, вперше це з'явилося, знову ж таки, десь в англійській мові, як калька перейшло в російську, і так і залишилося. Повторюється історія з Пардо Тьо Дьол.

Айкідо у ієрогліфічному перекладі розкладається на три ієрогліфи: ай-кі-до. Якщо перекладати напряму з японської, то отримуємо наступне значення: «шлях возз'єднання духу». В японській мові поняття «кі» тотожне в західних джерелах поняттю «ефір», або «прана» в індуських традиціях. Інше розуміння (вже в ідейному перекладі) – енергія, сила.

Такі ж речі неодноразово з'являються і використовуються у різних інших езотеричних джерелах. Більшість так званих санскритських термінів, чи назв, просто транслітеруються в українську мову шляхом обмеження чи то переважно англійської мови (завдяки вже вище згаданому пану Вайлі), чи то російської мови.

Як бачимо, в силу історичних причин, через поодинокість перекладацького складу, надбання української езотеричної термінології – це надбання, в основному, англійської та совецьких шкіл перекладу, остання – переважно любительська, і знову ж таки, отримана переважно через призму англійської мови.

Саме для цього потрібно заново опрацювати і формувати відповідники іншомовних термінів в українській мові. Потрібно створити відповідники, а не прямі кальки з інших мов. Українська мова в цьому значенні настільки багата лексемами і поняттями, що більшість езотеричних понять будуть легко перекладені на українську.

І найпершим кроком повинно бути створення багатомовного словника-відповідника сакральних термінів.

1. *Туррел Вайлі*. Стандартна система транскрипції тибетської мови (Turrel Wylie, A Standard System Of Tibetan Transcription), *Harvard Journal of Asiatic Studies*, том 22 [Dec., 1959] – С. 261-267; 2. В дужках вказано «звучання» за системою Вайлі; 3. Див. веб-сторінку Міжнародної Фонетичної Асоціації: <http://www.arts.gla.ac.uk/IPA/index.html>.; 4. Тибетсько-англійський словник буддистських вчень і практики. – 1996 – Rangjung Yeshe Translations & Publications.//Таке ж значення знаходимо у Річарда Беррона, Джіма Велбі.